

Tanker om prinsipper og programmer

GAD 25. april 2019

Dette er noen uferdige tanker om et uferdig prinsippprogram. Jeg har tidligere argumentert for at både programkomiteens innstilling og partiets behandling av denne er så mangelfull at det vil være en fordel om vi ikke vedtar et nytt program på årets landsmøte, men bruker god tid og felles innsats på å formulere hva Rødt mener. Både medlemmene, laga og partiet som heilhet vil tjene på at vi har en lang og mye grundigere prosess.

Etter at programkomiteen har vurdert de over 800 innkomne forslaga, sitter vi igjen med ei revidert innstilling til nytt program. Jeg synes ikke den har gjort saken noe bedre, og jeg skal her komme med noen eksempler på svakheter i det foreliggende forslaget.¹ **Mitt hovedstandpunkt er fortsatt at landsmøtet bør utsette vedtak om nytt prinsippprogram.**

Og for ordens skyld: Det går sikkert an å gjøre en analyse av dagens program med tilsvarende svakt resultat. Men vi har det vi har. Skal vi lage noe nytt, bør det bli bedre.

Noen store spørsmål

Problemer og løsninger

Det er viktig med konsistens i et program. Skisseres et problem, må løsinga som legges fram, være ei løsning på det nevnte problemet. Av overskrifta på kapittel 2 framgår det at kapitalismen er «vårt felles problem». Av overskrifta på kapittel 6 skjønner vi at «vår løsning» er «et sosialistisk folkestyre».

(Legg merke til at det står «vår(t)» i begge overskriftene. Men viser ordet begge ganger til det samme «vi»? Jeg skal komme tilbake til slike usikkerheter seinere.)

Dette står i kapittel 1:

«Kapitalismen er kjennetegnet av nettopp dette: Noen få har kontroll over arbeidet og arbeidsplassene og ressursene svært mange er avhengig av, og kan bruke denne makten til å øke sine enorme formuer, sitt økonomiske overtak og sin politiske innflytelse.»

Andre problematiske sider ved kapitalismen som nevnes i innstillinga er disse:

- Kapitalistklassen slåss stadig mer aggressivt mot arbeiderbevegelsens fellesskapsløsninger.²
- Kapitalistene henter ut verdier av andres arbeid.³

¹ Formelt foreligger det ikke ei revidert innstilling, bare masse innstillinger på hvilke endringsforslag som bør vedtas. Men programkomiteen (eller kontoret) har vært så hyggelig at den har produsert et hjelpedokument som viser hvordan programmet vil se ut dersom alle anbefalte endringer innarbeides. Med «innstilling» mener jeg denne hjelpeteksten, og jeg tar ikke hensyn til dissensene, bare det som et noe skiftende flertall i komiteen har stemt for.

² Her – og seinere i denne teksten – er kulepunkter som dette ment som eksempler, ikke som fullgode gjengivelser av alt programmet skriver om temaet. Uthevingene er alltid mine.

³ Dette kalles ellers gjerne «utbytting», men ordet brukes bare ett sted i innstillinga, i siste avsnitt av kapittel 1.

- Kapitalistene styrer økonomien, som på falskt vis holdes atskilt fra politikken.
- Kapitalismen skaper kriser.
- Den makter ikke å fordele verdens ressurser på en fornuftig og rettferdig måte.
- Kapitalisme betyr ofte krig.

Hva er det ved sosialismen som ordner opp i disse problemene?

- «... det arbeidende folket tar styringa over samfunnet.»
- «Også økonomiske avgjørelser som har store, samfunnsmessige konsekvenser må bli forankret i demokratiet.»
- Konkurransen erstattes med samarbeid.
- «Representative folkevalgte organer vil måtte få langt større makt ...»
- «Det viktigste er at folk har virkelig, ikke bare formell, demokratisk kontroll over samfunnets ressurser. Samfunnets rammevilkår må styres etter demokratiske planer.»
- «... reell makt på grasrota, både i arbeidslivet og i politikken for øvrig.»
- «Mange virksomheter kan være eid av de ansatte, noe som vil stoppe den kapitalistiske berikelsen på andres arbeid.»

Løsninga på de store problema kapitalismen byr på, ligger altså i demokrati og samarbeid (– og noe med eierskap, mer om det lenger ned).

Hva er demokrati?

Innstillinga fokuserer sterkt på behovet for demokrati innen økonomien og arbeidslivet. Dette gir et inntrykk av at Norge i dag er demokratisk på andre felter, og dette demokratiet blir da en slags målestokk for det nye, sosialistiske demokratiet som skal gjelde på alle felt: «Sosialisme betyr at de hindringene for demokrati som råder under kapitalismen må fjernes. Folkemakta vil ikke lenger stoppe ved bedriftsporten eller døra til styrerommene.»

Og videre: «Også økonomiske avgjørelser som har store, samfunnsmessige konsekvenser må bli forankret i demokratiet.» Hvorfor bare avgjørelser med svære konsekvenser? Og hva betyr det egentlig at noe forankres i demokratiet?

Borettslag, idrettslag og fagbevegelsen framstilles som demokratiske oaser. «Mens ingen ville godtatt at styrelederen i borettslaget eller idrettslaget ble utpekt ovenfra, opphører de demokratiske prinsippene så snart vi går inn døra til et av områdene hvor vi bidrar mest i samfunnet – arbeidsplassen.» Om det er Obos eller Vålerenga som er målestokken, så sikter vi nok litt lavt.

Sosialismekapittelet nevner «våre mest sentrale [demokratiske] prinsipper», som kan oppsummeres slik:⁴

- «Representative folkevalgte organer» med «langt større makt»
- «Vern mot flertallstyranni»
- Ytringsfrihet, organisasjonsfrihet osv.
- Makt nedenfra (arbeidsplasser, nabolag, bydeler ...) ⁵
- Folks reelle demokratiske kontroll over samfunnets ressurser
- «Samfunnets rammevilkår må styres etter demokratiske planer.»

⁴ Her er typografien litt uklar. Setninga «Dette er våre mest sentrale prinsipper.» står sist i innledninga til sosialismekapittelet. Deretter følger seks underkapitler. Er de mest sentrale prinsippene bare i det første underkapittelet? Eller er de også i de på følgende? Jeg har gjetta på det siste.

⁵ I avsnittet skifter subjektet for demokratisk makt fra «arbeiderklassen» til «folk flest» og «folk».

- «... [makt] så tett på folk sin hverdag som mulig»
- «Parlamentet må sikres kontroll over den utøvende makt (regjeringa).»
- Innbyggerinitiativ og flere folkeavstemninger
- Begrensa statseie

Det er lite her som tyder på at Rødt er ute etter noe annet, bare mer av det vi har i dag på flere felt. At økonomien skal styres av folket, slik folket i dag styrer politikken («den demokratiske friheten (stemmesedlenes innflytelse)». Men styrer folk politikken i dag? Det er det vel neppe noen i Rødt som mener. Så hvorfor bruke dette som målestokk?

For all del: Dette er vanskelig. Men nettopp derfor bør partiet ta seg god tid til å diskutere det, ikke bare vedta noen enkle setninger.

Eie eller ikke eie?

Forholdet til privat eiendom er et viktig tema når det gjelder klasseanalyse og kapitalisme/sosialisme. Og med «eiendom» menes da ikke bare strengt juridiske eierforhold. Innstillinga bruker for eksempel uttrykket «ha kontroll over». Hva sies ellers om eiendom?

- «Kapitalistklassen (...) **eier og styrer** bedrifter og selskaper.»
- «Bare ved å **avskaffe kapitalistisk eiendomsrett** ved å innføre demokrati på viktige områder av økonomien, ...»
- «Den **private eiendomsretten** gir dermed et bemidlet mindretall en samfunnsmakt som er uforenlig med demokratiske prinsipper.»
- «... i et sosialistisk folkestyre være å forsvare det arbeidende folk sin **kollektive eiendomsrett** til de viktigste produksjonsmidlene og naturressursene, ...»
- «Sosialisme innebærer ikke at all virksomhet skal være **statseid**. Snarere vil vi bygge et sosialistisk samfunn på tradisjoner for **spredt eierskap** og maktfordeling. Sysselsetting og bosetting i hele landet er viktig. Lokale småbedrifter er viktige i mange norske bygder og byer. Mange virksomheter kan være **eid av de ansatte**, noe som vil stoppe den kapitalistiske berikelsen på andres arbeid.»
- «Gjennom historien har økonomiske og politiske eliter brukt udemokratiske midler i møte med demokratiske forsøk på å utfordre **den kapitalistiske eiendomsretten**.»

Som motsetning til «kapitalistisk eiendomsrett» opererer innstillinga altså med flere muligheter: «kollektiv eiendomsrett», «spredt eierskap» og «eid av de ansatte». I tillegg kommer statseiendom, som det på vagt vis advares mot for omfattende bruk av. Dette er nokså uklart.

Det står at om mange bedrifter er eid av de ansatte, så stopper utbyttinga («berikelsen på andres arbeid»). Det er uklart om dette betyr at utbyttinga stopper i disse spesielle bedriftene, eller om det menes allment (bare det er mange nok ansatteide virksomheter). Begge deler virker uansett noe tvilsomt, i alle fall dersom de aktuelle bedriftene fortsatt opererer i et marked. Mer om det nedafor.

Det er også undres over hva som er «de viktigste produksjonsmidlene og naturressursene». De skal, som det står, eies kollektivt av «det arbeidende folket». Det er levert inn flere forslag om å gi til dels ganske omfattende beskrivelser av hva disse viktigste områdene er. Komiteen nøyer seg med å si:

«Samfunnsvitale virksomheter som helse, utdanning og bank- og finansvesen, må bli underlagt et transparent, demokratisk styringssystem, for at ikke kapitalistiske maktforhold gjenoppstår i det nye samfunnet.»

Men her er det altså ikke **eierskapet** som omtales, men **styringssystemet**. En skulle forresten tru at «et transparent, demokratisk styringssystem» vil være til nytte i alle samfunnssektorer, så bakgrunnen for at det begrenses slik, er ukjent. Dessuten er hensikten med disse transparente systemene at «kapitalistiske maktforhold» ikke skal gjenoppstå. Det betyr vel at disse maktforholda først er avvikla. Men hvordan har dette skjedd?

Et tema som ikke berøres i det heile tatt, er hvordan for eksempel de ansatte skal bli eiere av bedriften der de jobber. Skal de kjøpe den? Skal de få den av staten? Skal den annekeres fra de kapitalistiske eierne? Hva er egentlig «demokratiske forsøk på å utfordre den kapitalistiske eiendomsretten»?

Markedet

Spørsmålet om markedets plass i økonomien er et moment programkomiteen behendig snor seg unna. Ei setning i feminismekapittelet er det eneste vi finner om dette: «En sosialistisk økonomi vil løfte enda flere goder ut av markedet enn dagens velferdsstat gjør, og omdanne dem fra kapitalistisk markedsfordelte varer til rettferdig fordelte rettigheter.»

Et mindretall i komiteen har foreslått å gjøre dette mer allment ved å legge inn følgende i sosialismekapittelet: «Det vil fortsatt finnes markedsøkonomi ei tid under sosialismen. Den må begrenses over tid, ved at stadig nye varer og tjenester tas ut av markedet – og ved at muligheten for kapitalister til å tjene penger i markedet bekjempes gradvis.»

Det er ikke godt å si hvorfor flertallet i komiteen ikke vil ha med dette. Mener de at det ikke vil være markedsøkonomi «ei tid under sosialismen»? Eller mener de at det bør være markedsøkonomi på mange felt, og at det er uviktig å ta mest mulig ut av markedet?

Revolusjon!!

Så til spørsmålet om hvordan overgangen til sosialisme vil foregå.

I et politisk parti som ikke er altfor stort, men som stiller til valg med seriøse ambisjoner om representasjon, vil det daglige virket med nødvendighet ha et reformistisk preg. I Rødt arbeider vi for endringer i skatte- og avgiftssystemet, for bedre vilkår for arbeidsfolk, for at flere gater skal kalles opp etter kvinner, for at leieboerorganisasjoner skal få driftsmidler og masse sånt. Til tider får vi bra uttelling, og det føles godt. Og det er også bra for noen som får det bedre. Reformen er bra.⁶ Og i den forstand er reformisme bra. Rødt har et digert arbeidsprogram fylt av reformer vi ønsker gjennomført.

Men er reformer nok? Det trengs gjennomgripende, nærmest altomfattende, endringer av det politiske og økonomiske systemet. Vi vil jo ha vekk kapitalismen og markedsøkonomien. Vi vil ha et nytt og annerledes system. (Sosialisme er et bra navn på det.) Kan en reformere seg fram til dette? Det bør være et sentralt tema i prinsippprogrammet.

Revolusjon og revolusjonært nevnes noen få steder i innstillinga:

- «en industriell revolusjon» – noe Rødt ønsker (miljøkapittelet)
- Det står om uekte revolusjoner som egentlig er statskupp støtta av USA.
- En sosialistisk revolusjon blir forklart som «en radikal endring av maktforholda». Denne revolusjonen «skal være demokratisk forankra og skje fredelig» om Rødt får viljen sin.
- Et underkapittel som heter «Reform og revolusjon», dreier seg i hovedsak om den historiske splittelsen mellom reformister og revolusjonære. Her sies det også at det ikke er

⁶ Det forekommer riktig nok ofte «reformer» som ikke er så bra. Jeg liker å kalle dem deformer.

motsetninger mellom reform og revolusjon, men at den «progressive reformen kan være et springbrett for en større revolusjonær offensiv».

Det er vanskelig å tolke dette som noe annet enn at en revolusjon egentlig er mange reformer som kjempes fram omtrent samtidig. Og disse reformene ser ut til å dreie seg om mer demokrati og om endringer i eierforhold.

Spørsmål igjen: Hva er den demokratiske måten å endre eierforholda i samfunnet på? Kanskje det er noe Rødt burde bruke et par år på å diskutere.

Er det egentlig et problem at kapitalistene er så få?

La oss se på hvordan innstillinga omtaler kapitalistene:

- «**Noen få** har kontroll over arbeidet og arbeidsplassene og ressursene svært mange er avhengig av, og kan bruke denne makten til å øke sine enorme formuer, sitt økonomiske overtak og sin politiske innflytelse.»
- «en kapitalistisk maktkonsentrasjon **som tjener de få**»
- «Men grunnet kapitalismens udemokratiske **maktkonsentrasjon** skaper den i stedet flere av vår tids største samfunnsproblemer.»
- «Avgjørelser tas i **lukkede styrever**, og dermed er mye av den politiske makten avskåret fra fellesskapet under kapitalismen.»
- «Kapitalismen fungerer i strid med grunnleggende demokratiske prinsipper. Det er et demokratisk problem at verdensøkonomiens finansielle blodomløp, storbankene, styres av **et fåtalls rike mennesker**.»
- «Kapitalismen er udemokratisk ikke bare ved at beslutningsmakten over de store bankene og selskapene tilhører **en liten, økonomisk elite**, men også fordi beslutningene inne i virksomhetene **dikteres ovenfra**.»
- «Når **noen få kapitalister** eier like mye som den fattigste halvdel av verdens befolkning, er det åpenbart at kapitalismen ikke makter å fordele verdens ressurser på en fornuftig og rettferdig måte.»
- «Når **et fåtalls kapitaleiere** sitter på eierskap over mesteparten av jordens ressurser, er det utenkelig at de store beslutningene skal tjene det store flertallet.»
- «Krav om kontinuerlig økonomisk vekst setter land og selskaper opp mot hverandre i en dødelig konkurranse om ressurser. **100 av verdens selskaper** står for over 70 prosent av verdens klimagassutslipp. Disse er ikke demokratisk styrt, og bruker sin økonomiske makt til å motvirke reguleringer som kan hindre dem i sitt profittjag. **Noen få eiere** blir rike, ...»

Det er påfallende hvor ofte det påpekes at kapitaleierne er få og at selskapene styres av ledelsen. Alt dette er i og for seg korrekt, og det er absolutt et viktig poeng å påpeke den stadig økende maktkonsentrasjonen.

Men slik dette er formulert og stadig gjentas, sitter leseren lett igjen med noen tanker: **Er det et vesentlig problem med kapitalismen at det er noen ganske få som eier? Vil kapitalismen være mer OK om halvparten av befolkninga er eiere og halvparten arbeidere? Vil kapitalismen slutte å være kapitalisme om bedriftene blir mer demokratisk eid og styrt?**

Endelig noe om miljø

Forslagsbunken viser at mange savner mer om miljø- og klimaproblemene i det første programforslaget. Den nye innstillinga har tatt inn et nytt kapittel om miljø («For en grønn sosialisme og en bærekraftig industri»). Det er absolutt en god ide, men hvor godt gjennomført er den?

Kapittelet omtaler situasjonen i dag i svært skarpe ordelag, blant annet slik:

- «I dag står menneskeheten overfor **en eksistensiell krise**: ...»
- «Jordas økologiske systemer (...) står nå **på randen av sammenbrudd**, ...»
- «... vi beveger oss urovekkende raskt mot **økologisk kollaps**.»
- «... også Norge står overfor **drastiske økologiske og politiske endringer**.»
- «denne **økologiske katastrofen**»

Svært alvorlig altså. Hvorfor er det blitt slik?

- «... **menneskeheten** har levd frakoblet jordas tåleevne og bruker mer ressurser enn de jordkloden kan bære fram.»
- «**Den industrielle kapitalismen** (...) er bygget på kortsiktige profitthensyn, ikke økologisk bærekraft.»
- «Vi i Rødt mener at dagens klimautfordringer må ses i sammenheng med **kapitalismens irrasjonelle og udemokratiske natur**.» (Her nevnes også veksttvangen.)
- «... **menneskeheten** over store deler av kloden [har] sett på seg selv som hersker over naturen snarere enn som en del av den.»

Teksten opererer altså med to mulige hovedårsaker. Det ene er det kapitalistiske systemets destruktive karakter, som får Rødt til å se en «sammenheng» med «klimautfordringene». (Plutselig var ordbruken noe spakere.) Det andre er en slags filosofisk misforståelse hos menneskeheten som helhet.

Hvilke konklusjoner trekkes av denne analysen – og disse årsakene?

- Vi ^[hvem?] må «handle drastisk nå, samtidig som vi må forberede oss på å leve i et varmere klima.»
- «Det er (...) nødvendig å redefinere vårt ^[hvem sitt?] forhold til naturen, ressursutnyttelse og bærekraft.»
- «Rødt ønsker å gjennomføre en industriell revolusjon som bygger videre på Norges allerede eksisterende, energieffektive og høyproduktive industri. En grønn og rettferdig omstilling av norsk økonomi med ny industribygging er nødvendig for å sikre arbeidsplasser og bidra til at Norge kan bli et nullutslippssamfunn.»
- «... må vi ^[hvem?] sette alle menneskers behov for en beboelig klode foran kortsiktige behov for vekst og profit.»
- «Folkestyrets posisjon må styrkes og vitaliseres slik at mennesker i felleskap kan ta grep om sin egen felles framtid.»

Disse punktene er alle fra klimakapittelet. Utenom dette omtaler ikke programmet miljø og klima i vesentlig grad. Det sies at Norge må ta imot klimaflyktninger, at kamp mot EU og EØS er klimakamp og noe mer. (Også strategidokumentet og handlingsplanen dekker klima/miljø nokså beskjedent, om en ser det i forhold til alvorlighetsgraden som skisseres her.)

Rødt bør nok vurdere om det virkelig er slik at vi lever på randen av en økologisk katastrofe som truer menneskenes eksistens. Og om det er slik, er da Rødts prinsipielle svar begrensa til «ny industribygging» som kan «bidra til at Norge kan bli et nullutslippssamfunn» og et styrka og vitalisert folkestyre? Holder det å gjennomføre «en industriell revolusjon», eller trengs det en heilt annen og mer omfattende revolusjon? Kort sagt: Er det mulig å reformere seg bort fra klimakrisa?

Hvem er det det snakkes om?

Vi og vårt

I noen av sitata fra klimakapittelet har jeg satt inn små klammer som dette: ^[hvem?] Dette er viktige spørsmål både språklig og politisk. Generelt bør en tenke seg godt om før en i tekster som dette bruker ord som *vi*, *oss* og *vår*. Mange vil kanskje si at det er sjølsagt at «vi» i Rødts program betyr partiet og/eller partimedlemmene. Men i praksis omtales også «folk flest», Norge som nasjon og alle i verden på denne måten. Noen ganger er det lett å se hva som menes, men ikke alltid – og ved nærmere ettertanke blir uklarheten større.

Se for eksempel på denne passasjen fra miljøkapittelet:

«Denne tankegangen har ført til enorm forurensning og overproduksjon, og er i ferd med å sette **oss** i en farlig situasjon hvor **vi** raskt kan gå tom for viktige råvarer som er avgjørende for **vår** overlevelse. Det er derfor nødvendig å redefinere **vårt** forhold til naturen, ressursutnyttelse og bærekraft. Denne helt nødvendige tilpasningen av tanke- og levesett på planeten behøver ikke å føre til den arbeidsledigheten og kaoset som mange av **våre** politiske motstandere, i sin fornektelse av de økologiske realitetene, advarer mot.»

Viser oss, vi og vår i første setning til samme gruppe? Og hva med vårt og våre? «Det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta», sa den svenske dikteren Esaias Tegnér, og det gjelder i høyeste grad her.

Klasser og sånt

Uklarheten gjelder også i stor grad når vi omtaler Rødts politiske motstandere eller allierte. Ofte varieres nok ordbruken som stilistisk virkemiddel, men dette kan også gjøre teksten uklar. Mener en det samme når ulike ord brukes?

Her er et utvalg ord og begreper fra programmet:

«Allierte»	«Motstandere»
Alle	Dagens Norge
Alle mennesker	De få
Arbeiderbevegelsen	De rike og mektige
Arbeidere med minoritetsbakgrunn	De som har makt og penger
Arbeiderklassen	Den kapitalistiske makteliten
Arbeiderne	Den politiske eliten
Arbeidsfolk	Den økonomiske makteliten
Arbeidsfolk flest	Direktører og byråkrater
De ansatte	Eierne
De mange	En styringselite
De som faktisk gjør jobben	Et lite mindretall
De styrte	Mer privilegerte grupper
De undertrykte	Kapitaleierne
De vanskeligstilte gruppene	Kapitalen
Den fagorganiserte arbeiderklassen	Kapitalismen
Den organiserte arbeiderklassen	Kapitalistene
Det arbeidende folket	Kapitalistklassen
Det brede laget av folket	Storkapitalen
Det store flertallet	Stormaktenes kapitalister
Fellesskapet	
Flertallet	

Folk	
Folk flest	
Folkeflertallet	
Jordas befolkning	
Kvinnene i arbeiderklassen	
Menneskeheten	
Nordmenn	
Norske sosialister	
Personer med innvandrerbakgrunn	
Velgerne	

Poenget mitt er ikke at det skal stå samme ord overalt. Det finnes klart gode grunner for mange konkrete valg. Men i andre tilfeller virker det nokså tilfeldig. ***Er for eksempel «arbeiderne» noe annet enn «arbeiderklassen»? «Det arbeidende folket» er opplagt noe annet enn «arbeiderklassen», for det er forklart i programteksten.⁷ Men hva med «arbeidsfolk»?***

Hva arbeiderklassens motstående klasse skal hete, har vært diskutert en del. Komiteflertallet står fortsatt på «kapitalistklassen». Det er et heilt kurant ord, men det er underlig at det nesten ikke brukes i teksten utover akkurat der det er definert.

Denne definisjonen er:

«Kapitalistklassen består av en liten **økonomisk og politisk elite** som får sine interesser beskyttet av statsapparatet, og som eier og styrer bedrifter og selskaper.»

Begrepet «elite» er blitt populært – og en god del diskutert – i det siste. I innstillinga brukes det mye. Noen ganger står det «politisk» foran, andre ganger «økonomisk». ***Ligger det noen forskjeller i dette?***

Sjøl mener jeg det er viktig å bruke klassebegrepa noe oftere enn innstillinga gjør. Da blir det tydeligere at det er samfunnsgruppene det er snakk om, ikke enkeltpersoner.

Sosialdemokratiet

Landsmøtet i 2017 vedtok eksplisitt at en skulle se på hvordan forholdet til sosialdemokratiet beskrives. I innstillinga finnes bare tre formuleringer der ordet er nevnt:

- 1) «... folk har opplevd økende økonomisk urettferdighet og mer utrygge framtidsutsikter gjennom tiår etter tiår, uavhengig av **skiftende blå og sosialdemokratiske regjeringer**.»
- 2) «Derfor er markedsliberalistisk, EU-lojalt og høyreorientert lederskap i **mange sosialdemokratiske partier** de siste tiårene medansvarlig for framveksten av en truende høyrepopulisme.»
- 3) «... som når **sosialdemokratiske regjeringer** kutter i folkets felles velferd for å tilfredsstille private kreditorer i finanssektoren.»

Eksempel 1 og 2 er fra kapittelet om internasjonal solidaritet og rasisme. Det er uklart hva teksten spesifikt gjelder – land og periode. Eksempel 3 er fra kapittelet om kreftene for forandring. Her omtales et uspesifisert «ovenfra-parti», og dette står i motsetning til «nedenfra-partiet» Rødt.

⁷ For ordens skyld: Jeg er uenig i at distinksjonen mellom «arbeiderklassen» og «det arbeidende folket» er så sentral at den trenger å komme fram i prinsippprogrammet til Rødt.

«Ovenfra-partiet» partiet beskrives slik:

- Ledelsen «er lojal til den kapitalistiske samfunnsordenens politiske økonomi og hierarki».
- Partiet risikerer «å bli den økonomiske elitens redskap i mot arbeidsfolk flest» (og kulepunkt 3 over gir eksempler på det).
- Partiet «bruker markedsliberalistiske EU-regler og direktiver til å innskrenke hva det norske demokratiet har lov til å befatte seg med».
- Det «domineres av karrierepolitikere som bevilger seg selv lønninger og privilegier som løfter dem høyt over velgerne de hevder å representere».
- Det «ser på arbeidsfolk flest som politiske kunder som må tilfredsstilles akkurat nok til å stemme riktig ved neste valg».

Men er dette en teoretisk konstruksjon som bare illustrerer hvordan Rødt ikke ønsker å være, eller er det en beskrivelse av et (eller flere) konkrete partier – og i så fall hvilke? Er innstillinga et godt svar på 2017-landsmøtets oppdrag?

Noen flere irritasjonsmomenter

Som det vel framgår av sidene foran, er jeg ikke heilt fornøyd med innstillinga. Og det er mer. Men for at det ikke skal bli for langt, kommer det her litt i kulepunkts kortform:

- Jeg er generelt skeptisk til verdier og visjoner og kan god klare meg uten første kapittel. Når det er sagt, er jeg glad for at solidaritet er kommet inn. Men jeg er ikke glad i denne definisjonen: «Solidaritet er støtte til utsatte grupper og enkeltpersoner både i Norge og i resten av verden. Solidaritet er en tradisjon innenfor arbeiderbevegelsen som gir konkret støtte til de som er fratatt rettigheter og midler, eller er utsatt for forfølgelse eller krig.» Dette likner mer på veldedighet. **Solidaritet er støtte til folk som kjemper.**
- Jeg mener at Norges truverdighet som fredsmekler er lite interessant for Rødt å bry seg om.
- Jeg er uenig i at det eneste Rødt eksplisitt skal «prioritere» er arbeidet for «nedrustning, avspenning og avskaffelse av atomvåpnene».
- Kvinnekapittelet er en smule bakvendt. Det kan se ut som det er «den tradisjonelle kjønnsmaktordenen» som fører til at kvinner «kommer dårligere ut enn menn». Det er vel heller kapitalismen som har behov for begge deler.
- «Kvinner har mye å tjene på et sosialistisk samfunn.» Jo takk, denne setninga bør få prisen for mest sjølsagte utsagn i dette programmet. Kvinner er over halvparten av befolkninga og godt over halvparten av arbeiderklassen. Om kvinner ikke har «mye å tjene» på sosialismen, hopper jeg av lasset.
- «Reell makt og innflytelse fører til ansvarliggjøring, vekst og læring. Dette gjelder arbeidernes kamp, kvinnekampen og minoriteters strid for anerkjennelse og like rettigheter.» Hvilken reell makt og innflytelse er det her snakk om? Er det ikke i realiteten det at de merker at de **ikke** har makt og innflytelse, som er den viktigste læringa?
- «Uten politiske partier, er det vanskelig å mobilisere de som står utenfor fagbevegelsens rekke.» Hva er det empiriske grunnlaget for dette?
- Er det veldig vanskelig å si at kapitalistklassen faktisk tjener på å ha samarbeidsvillige sosialdemokratiske partier og fagorganisasjoner?
- «Vi ønsker å bygge et parti med handling hos de mange, ikke politisk makt hos de få. Sammen bestemmer vi ikke bare målene og retningen i den politiske kampen, men setter de også ut i live med handlinger som staker ut kursen, skritt for skritt.» **Da kan vi vel få diskutere dette programmet litt skikkelig før det vedtas også?**